

POSTIN HISTORIAA - POSTITOIMINNAN KEHITYS RÄÄKKYLÄSSÄ

Postin kuljetus oli aluksi luonteeltaan veronmaksua, aivan samoin kuin talonpojat määrättiin rakentamaan ja kunnossapitämään teitä tai rakentamaan linnoja ja papin asumuksia.

Postitalonpoikien asema määriteltiin kuninkaallisessa asetuksessa vuodelta 1720. Kullekin seurakunnalle määriteltiin erityiset postitalot, jotka olivat vapautettu tietyistä rasituksista, kuten muista kuljetuksista (sotaväen- ja vanginkuljetukset) sekä osallistumisesta puun ja muun materiaalin hankintaan yleisiä rakennuksia varten. Postinkuljettajat saivat toiminnastaan palkkion. Postitalonpoikien tehtävänä oli ensisijaisesti virkapostin kuljettaminen.

Rääkkylässä postitaloja olivat Mikkola Rasivaara n:o 5, jota isännöivät Paavo Hirvonen (1742-1777), Tahvo Hirvonen (1778-1785) ja Mikko Hirvonen (1786-1785) sekä Riikola Rasivaara n:o 6, jonka isäntinä olivat Sipi Taskinen (1772-1730), Heikki Riikonen (1731-1738), Antti Riikonen (1739-1759), Heikki Riikonen (1759-1767) ja Mikko Riikonen (1768-1802). Mikkola n:o 5 on nykyinen Asikkala/Vaaranpää, Riikola n:o 6 Pekka Hirvonen (”Riiko-Pekka”) nykyinen Tapio ja Arja Kakkinen.

Kun maakunnan merkittävimmät virkamiehet olivat Liperissä, sinne saatiin myös ensimmäinen postikonttori. Se perustettiin kuninkaallisella päätöksellä 1762. Kesti kuitenkin kolme vuotta ennen kuin toiminta alkoi vuonna 1765. Postikonttori toimi Liperissä vain viisi vuotta, kun se siirrettiin Tohmajärvelle. Siirtoa perusteltiin sillä, että se oli keskellä maakuntaa. Liperiläiset epäilivät, että todellinen syy oli se, että kun kruununvouti Gabriel Wallenius muutti Tohmajärven Jouhkolaan, hän vei postinkin mukanaan. Liperiläiset valittivat asiasta, mutta turhaan. Suurin syy lienee kuitenkin ollut se, että postitie muuttui Uudenkaupungin rauhan jälkeen Mikkelistä Kuopioon, Savo-Karjalan läänin pääkaupunkiin, 1770-luvun alussa. Kuopioon sijoittui maaherran istuin ja muu hallinto. Läänin myötä myös alueen pääpostikonttori perustettiin maaherran kaupunkiin 1776.

Postin kulkuun on ratkaisevasti vaikuttanut tieverkon kehitys maassa. Ensimmäinen postitie Pohjois-Karjalaan tuli etelästä Juvalta Liperiin. Maaherran vaatimuksesta Juva-Liperi postitie lakkautettiin 1781 ja postitie määrättiin kulkemaan Kuopiosta Tohmajärvelle, jonne postikonttori siirtyi 1.10.1781. Liperin postimestari Swahn muutti konttorin mukana Tohmajärvelle. Postimestarina 1811-1832 oli Aaron Gråsten.

Postitie ei aluksi kulkenut nykyisen Joensuun kautta, vaan maatienä Liperistä Tutjunniemeen (Arvinsalmeen) ja siitä vesitienä Orivettä ja Pyhäselkää yhdistävän Jänisselän yli Rääkkylän Paksuniemeen, josta maatienä Kiteelle ja edelleen Tohmajärvelle.

Jo 1600-luvulla tiedetään käytössä olleen tärkeä venäläisten ja karjalaisten kauppatie eli ns. pohjantie, joka kulki läpi Rääkkylän. Reitti alkoi Laatokalta Käkisalimesta, kulki Pyhäjärven kautta Puhokseen, josta edelleen maatienä Jaaman kylän kautta Sangenlahteen ja siitä

Oravilahden kyläharjanteelle. Oravilahdella idästä tulleet tiet ja ratsupolut yhtyivät ja johtivat Rääkkylän Paksuniemeen, josta tie jatkui vesitienä Tutjunniemeen ja edelleen Savoon. Toinen suunta oli vesitienä Pielisjoen suuhun ja siitä edelleen Pielisjokea ylös Pieliselle, josta Valtimon reittiä Maaselälle ja edelleen Oulujoen vesistöön ja tervakaupunki Ouluun. Kartta pohjantiestä tulee olemaan nähtävillä kirjoituksessa ”Rääkkylän liikenteellinen asema”.

Muistitiedon mukaan Taipaleelta Liperin kirkonkylän kautta etelään Rääkkylään ja Kiteelle raivattiin venäläisten toimesta ”sotatie” jo isovihan aikana 1700-luvun alussa. Tätä tukee tien varrella Kiiessalon kylässä kallioon hakattu vuosiluku 1717. Tästä maatiestä tuli vähitellen yleinen maantie. Arvinsalmeen tuli lossivene 1852. Vasta kun Karjalan emätie Kuopio-Tohmajärvi valmistui, postitie siirrettiin kulkemaan koko matka maantietä Pyhäselän itäpuolitse, jolloin tie kulki Joensuun kautta. Ensimmäinen postikonttori Joensuuhun perustettiin vasta 1.1.1852.

RÄÄKKYLÄN POSTITOIMEN KEHITYS

Posti kulki ennen virallisia postiasemiakin. Lukkarit kuljettivat kirkon postia pappilasta toiseen alueilla, missä kruununposti ei vielä toiminut. Postitalonpojat kuljettivat virkamiesten postia määrättyjen postitalojen välillä. Tavallinen kansa ei tuohon aikaan postia tarvinnut - kirjeitä ei kirjoiteltu. Tiedetään, että ennen postiaseman saamista postia hoidettiin jo 1880-luvulla Rääkkylän ensimmäisessä Eljas Hirvosen perustamassa maakaupassa Kauppalan tilalla. Rääkkylässä postitaloja tiedetään olleen Kauppalan lisäksi Rasivaarassa aiemmin mainitut Mikkolan ja Riikolan tilat.

Vuonna 1891 kuntakokous päättää hakea omaa postitoimistoa, kun sille oli luvattu paikka Kauppalan Hirvosessa ja saatu hoitajaksi neiti Helene Hirvonen. Rääkkylä saikin postiaseman 1.1.1884. Postin historia kertoo, että posti annetaan Bräkylän kuntaan. Posti siirtyy Kauppalasta vuonna 1902 kansakoululle opettaja Antti Pesoselle, joka hoitaa postia vuoteen 1917 saakka.

Ennen rautatien valmistumista Joensuuhun 1894 posti Rääkkylään kuljetettiin kaksi kertaa viikossa Kiteeltä. Posti Kiteelle tuotiin Tohmajärveltä, jonne postikonttori oli perustettu jo sata vuotta aikaisemmin. Postitoimisto Kiteelle avattiin vuonna 1877. ”Postimestarin” virkaa tuli hoitamaan rouva Agatha Wintter, joka hoiti tehtävää aina vuoteen 1910 saakka. Hänen jälkeensä Kiteen postinhoitajana toimi Eine Martta Maria Wintter aina sotavuosiin saakka.

Kuntakokouksen päätöksen mukaisesti kunta maksoi Kiteen postinhoitajalle 20 markkaa vuodessa. Rääkkylässä postinhoitaja sai periä kirjeen lähettäjältä ja vastaanottajalta palkkana 5 penniä kirjeeltä.

Kun rautatie oli saatu Joensuuhun postin hakupaikaksi, kuntakokouksen hakemuksesta tulee Hammaslahden asema. Postipysäkit saatiin Niemiseen 1899 ja Rasivaaraan 1900. Postia Rääkkylä-Hammaslahti välillä ajoi ”Posti-Jussi” Kinnunen kolme kertaa viikossa.

Vuonna 1902 kuntakokous haki postihallitukselta postin kuljettamista paikkakunnalle viisi kertaa viikossa ja lisäksi postin jakamista kylille. Vuonna 1918 (9.9.) valtuusto anoi postilaitokselta kirkonkylän postin korotettavaksi ensimmäisen luokan postitoimistoksi. Hakemus ei johtanut tuloksiin.

Asiakirjoista ei selviä, minne kirkonkylän postipysäkki siirtyi koululta kansalaissodan jälkeen. Toivo Hirvonen rakennutti 1912 ”Männikön” talon, johon siirtyi Kauppalan talosta Rääkkylän ensimmäinen maakauppa, joka 1936 muuttui osakeyhtiöksi, Rääkkylän Kauppa Oy:ksi. ”Männikön” talosta sai toimitilat myös Rääkkylän Apteekki. Oliko posti joskus kansalaissodan jälkeen Männiköllä?

Vuonna 1919 (24.4.) valtuusto esitti postihallitukselle, että postin kulku Rääkkylään kesän aikana järjestettäisiin laivojen kautta Joensuusta, paitsi kerran viikossa maateitse Hammaslahden asemalta, ja että Rasivaaraan posti kannettaisiin Rääkkylän kirkonkylästä.

Vuonna 1928 (31.3.) valtuusto totesi, että ”paikkakunnan talous- ja liike-elämä on jo pitkän aikaa kärsinyt postinkulun hitaudesta ja päättää kääntyä postihallituksen puoleen, että kuntaamme perustettaisiin erityinen postitoimisto entisen postiaseman tilalle, jossa postin kulku voitaisiin järjestää jokapäiväiseksi”. Tämäkään hakemus ei näytä johtaneen postihallituksen taholta toimenpiteisiin, koskapa valtuusto on päätöksellään 12.4.1930 päättänyt uudistaa anomuksen.

Kirkonkylän postiasema muuttui postitoimistoksi vasta 1.12.1936.

Valtuusto päättää ilmoittaa postihallitukselle, että kunta antaa ilmaisen rakennustontin (20 aaria), jos valtio suostuu sille rakentamaan postitalon. Valtuuston päätös jatkuu, ”jos vuokrahuoneita paikkakunnalla on saatavana, kunnallislautakunnan esimies voi myös kunnan puolesta niitä postille esitellä”. Kokouksessaan 18.2.1931 (§ 30) kunta on tarjonnut postia varten Postihallitukselle vuokrattavaksi huoneen ja keittiön huoneiston Kinnulan talosta viideksi vuodeksi.

Oliko posti Kinnulan talossa vai saiko se tilat jo tuolloin Vuorilahden tiehaarassa sijainneesta Kauppalan mökistä, jota sanottiin Valakkarinteeksi, eivät asiakirjat kerro. Posti sijaitsi Valakkarinteessä aina vuoteen 1965.

Kunnallislautakunnan päätöksestä 8.2.1926 selviää, että tuolloin postia on kuljettanut Hammaslahdesta Rääkkylään henkilöautolla Edfin Silveen.

Kunnallislautakunnan päätöksestä 12.11.1933 selviää, että Hammaslahti-Rääkkylän postilinjan hoitajan toimi on haettavana. Kunnallislautakunta esittää postitarkastajalle toivomuksenaan, että postin kuljetus annettaisiin Uuno Tukiaiselle, joka kuljettaisi postia kesällä autolla ja talvella hevosella. Postin kuljetus lähtisi aamulla niin, että posti olisi Hammaslahdessa pohjoiseen menevään junaan ja lähtisi Rääkkylään heti pohjoisesta saapuvan postijunan tultua. Asiakirjat eivät kerro, saiko Tukiainen tuolloin postiliikenteen.

Vuorilahden tiehaarassa sijaitsevassa Kauppalan mökissä Valakkarinteessä kirkonkylän posti oli vuosikymmenet aina vuoteen 1965, jolloin siirtyi kirkonkylän keskustaan Säästöpankin uuteen toimitaloon. Kuva: Pohjois-Karjalan maakuntamuseo Carelicum.

Linja-autoliikenteen alkaessa Joensuun ja Rääkkylän välillä postia alettiin kuljettaa linja-autossa. Linja-autoliikenteen Rääkkylä-Joensuun välillä aloittaa autoilija Piipponen Joensuusta 1930-luvun lopussa. Tammikuun kokouksessaan 1941 kunnanvaltuusto totesi, että autoliikenne koko talven on ollut hyvin epäsäännöllistä. Kun autossa kuljetetaan myös Rääkkylän posti, jonka myöhästymisestä johtuu monenlaisia hankaluuksia, päätti kunnanvaltuusto valittaa asianmukaisesti keskusvirastoihin, että sanotulla linjalla liikenteen harjoittaminen ja postin kuljetus annetaan jollekin toiselle autoilijalle, joka hoitaisi tehtävän kunnollisesti.

Kululaitosten ja yleisten töiden ministeriö päätöksellään ilmoitti kunnalle, että Rääkkylän valtuuston kantelun johdosta linja-autoliikennöitsijä Oskar Reinhold Piipposelle on annettu vakava muistutus mainitun autolinjan epätyydyttävästä hoidosta.

Keltaisten postilinja-autojen liikennöinti maassamme alkoi Lapissa 1925. Ensimmäinen postiautolinja Joensuusta Ilomantsiin alkoi sotien jälkeen.

Kunnallislautakunnan päätöksestä 21.1.1941 selviää, että postiautolinjan Parikkala-Saari-Uukuniemi-Kesälahti-Kitee-Rääkkylä-Joensuu saamista yritettiin kuntien yhteishankkeena. Kunnallislautakunta yhtyi hankkeeseen. Rääkkylään postiauto alkoi liikennöidä vuonna 1964. Vuodesta 1970 autoa kuljetti Veli Niva liikenteen loppumiseen vuoteen 1992 saakka.

Kirkonkylän posti toimi Valakkarinteellä siihen saakka kunnes se vuonna 1965 siirtyi Rääkkylän Säästöpankin uuteen pankkirakennukseen. Vuonna 1981 postitoimisto siirtyi kirkonkylän keskustaarakennettuun liike-virastotaloon, josta posti osti oman toimitilan. Tästä posti muutti sitten S-marketin nurkkaan asiamiespostiksi.

Tässä yhteydessä on syytä mainita, että jo 1960-luvun alussa valtio suunnitteli virastotalon rakentamista kirkonkylään. Valtion virastotaloon olisi tullut toimitilat myös postille. Valtioneuvosto myönsi toukokuussa 1961 virastotalon suunnittelua varten 5,3 miljoonan markan määrärahan. Rakennussuunnitelmat laadittiin ja niistä pyydettiin kunnanhallituksen lausunto. Huhtikuun 27 päivänä 1961 allekirjoitetulla lahjakirjalla Rääkkylän kunta lahjoitti Suomen valtiolle Kinnulan tilasta 4000 neliömerin suuruisen tontin valtion virastotalon tontiksi. Kunnan jatkuvista esityksistä huolimatta valtion laitosten toimitiloja kirkonkylään ei kuitenkaan rakennettu. Tontin valtio luovutti kunnalle takaisin 1970-luvun alussa. Valtion laitokset saivat omat toimitilansa vasta kun Rääkkylän liike-virastotalo valmistui vuonna 1981.

Rääkkylän kirkonkylän postitoimiston hoitajina yli sadan vuoden aikana on ollut toistakymmentä henkilöä. Ensimmäinen hoitaja oli Kauppalan Helene Hirvonen postin perustamisesta vuoteen 1902. Sen jälkeen vuosina 1902-1917 opettaja Antti Pesonen, 1917-1918 Antti Juho Nykänen, 1918-1919 Anni Savolainen, 1919-1921 Inez Ragnhild Löfgren, 1921-1922 Martta Julia Vainio, 1923-1936 Kerttu Sofia Räihälä, 1937-1938 Elsa Vartiainen, 1938-1964 Sirkku Sigrid Simonen. Simonen jälkeen postinhoitajina olivat Elvi Korkeakoski, Tuulikki Rönkkö ja Raimo Korkeakoski.

**Rasivaaran "Myllymökki", jossa posti toimi jatkosodan loppuvaiheessa. Kuva:
Koti-Karjala / Helvi Hirvonen**

Rasivaaran postipysäkki perustettiin 1.1.1900. Postitalona oli Riikola Rasivaara n:o 6, jonka nykyisin omistavat Kakkiset. Rasivaaran postipysäkki muutettiin postiasemaksi 1.6.1908 ja postitoimistoksi sodan jälkeen 1.11.1947. Postiasema tuli vuonna 1917 perustettuun Rääkkylän Osuuskaupan Rasivaaran myymälään, jossa se toimi aina 1940-luvun alkuvuosiin saakka. Unto Mononen muistaa, että 1930-luvulla postia hoiti Maija Mononen. Osuuskaupalta posti sodan loppuvaiheessa siirtyi nykyään jo lakkautetun Osuuspankin toimitalon paikalla olleeseen ns. myllymökkiin, josta heti sodan jälkeen tien toiselle puolelle mäen päälle Rääkkylän Kauppa Oy:n viereiseen rakennukseen. Postinhoitajina sota-ajan loppuvaiheesta lukien toimivat Aili Koponen (Laakkonen), Alli-Maija Hirvonen ja Liisa Rosti. Osuuspankin toimitalon valmistuttua 1985 postitoimisto siirtyi postille suunniteltuihin vuokratiloihin. Postinhoitajana toimi Maija Hakkarainen aina postin lakkauttamiseen asti 1990-luvulla, minkä jälkeen posti toimi asiamiespostina Kaupparinteellä vuoteen 2004 asti.

Rasivaaran posti. Kuva: Aune Laakkosen kotiarkisto.

Postipysäkki Niemisen kylälle tuli vähän aikaisemmin kuin Rasivaaraan, 1.4.1899. Asiakirjoista ei käy ilmi, missä alueen postipysäkki vuosisadan ensimmäisinä vuosikymmeninä tarkalleen sijaitsi. Niemisen koulu Kompakalle rakennettiin 1800-luvun viimeisellä vuosikymmenellä eli samoihin aikoihin kun kylä sai postipysäkinkin. Valtuuston päätöksestä 3.6.1924 voitaneen päätellä, että tuolloin Niemisen posti on ollut koululla. Valtuusto on nimittäin päättänyt, että ”jos postipysäkki muutetaan postiasemaksi, niin kunta antaa koulun huoneiston lämmön ja valon kanssa valtiolle viideksi vuodeksi ilman korvausta”. Kunnan hakemus näyttää tuottaneen tulosta, sillä Nieminen muutettiin postiasemaksi vuonna 1924.

Osuuskaupan myymälä Kompakalle perustettiin vuonna 1914 ja Oma-Avun ja Pekka Kankaanrinnan kaupat 1910-luvun lopulla. Posti oli ilmeisesti aluksi koululla ja siirtyi kylän kauppoihin jo 1920-luvun lopulla. Unto Mononen kertoo, että Niemisen posti oli Rääkkylän Kauppa Oy:n myymälässä ennen sotaa. Postia hoitivat Paavo Leppänen ja Anni Rouvinen. Aune Karttunen muistaa, että posti oli sota-aikana ja sen jälkeen Oma-Avun myymälässä.

Postitoimistoksi Nieminen nimitettiin vuonna 1978. Osuuspankin toimitalon valmistuttua Kompakalle vuonna 1967 posti sai toimitilat uudesta pankkitalosta. Sitä ennen posti lienee ollut osuuskaupalla. Niemisen posti lakkautettiin 2000-luvun alussa, minkä jälkeen asiamiespostia on pidetty Kompakan kyläkaupalla. Viimeinen postinhoitaja oli Hilikka Pippuri.

Osuuskaupan 1910 luvulla rakennettu Niemisen myymälärakennus Kompakalla paloi 1950-luvun lopulla. Nykyisin rakennuksen paikalla on sininen halli, joka näkyy Hammaslahdentielle. Kuva: Pohjois-Karjalan maakuntamuseo Carelicum.

Oravisalo sai postipysäkin 1.4.1910, ja pysäkki muutettiin Postiasemaksi sodan jälkeen 1.1.1946. Veikko Sallinen muistaa, että posti oli 1930-luvulla hänen kodissaan Oravisalon Sallilassa. Siitä Sallisella ei ole tietoa, oliko posti toiminut hänen kotitalossaan jo aikaisemmin. Jo ennen sotaa posti muutti Antti Malisen mökkiin ja siitä sodan jälkeen Oravisalon seurojentalolle, jossa postia hoiti Veikko Kokko. Seurojentalolta posti siirtyi Osuuskaupan Oravisalon myymälään, jossa se toimi lopettamiseen saakka 21.5.1992.

Hypönniemelle tuli postipysäkki 1.4.1910, samaan aikaan kuin Oravisaloonkin. Veikko Pekka Hirvonen muistelee, että postipysäkki oli Pentti Karvisen kaupassa. Hypönniemen postipysäkistä tuli Postiasema 1.1.1977.

Varpasaloon saatiin postipysäkki 1.1.1930. Aluksi se sijaitsi Heikki Leskisen talossa. Postia hoiti Hilda Leskinen. Sen jälkeen kylän posti sijaitsi Aaro Ilosessa. Postiasemaksi Varpasalo

nimitettiin samaan aikaan kuin Hypönniemi 1.1.1977. Pitkään Varpasalon postia kantoi Posti-Pekka Pippuri. Posti-Pekan jälkeen postia kantoi Pekan tytär Eila, jota sanottiin ”Pikku-Postiksi.” Tämän jälkeen postia kantoi Jooseppi Karppanen. Joosepilla oli jo auto ja posti jaettiin laatikoihin. Joosepin työtä jatkoi Armi Hirvonen.

Haapasalmelle postipysäkki tuli 1.2.1939. Oravilahdelle 1.8.1950, lakkautettiin 1.4.1976. Vahalahteen postipysäkki tuli 1.4.1950, ja se lakkautettiin 1.5.1973.

Lähteet:

Vesa Tuominen Ukko-Elias ja Kauppalan kolme kunnallisneuvosta.

Veijo Saloheimo: Pohjois-Karjalan historia 1-3.

Kimmo Kataja ja Jaana Peltonen: Maakunnan synty Pohjois-Karjalan historia 1809 - 1939.

Jukka-Pekka Pietiäinen, Postin historia.

Pekka Kauppinen, Kiteen historia ”Kahteen suuntaan katsontu”.

Kuntakokouksen / kunnanvaltuuston ja kunnallislautakunnan / kunnanhallituksen pöytäkirjat.

Sanomalehdet Karjalainen ja Karjalan Maa.

Paikallislehdet Kotiseutu-uutiset ja Koti-Karjala.

Kauppalan vieraskirjat.

Henkilöhaastattelut:

Ritva Hirvonen, Unto Mononen, Aune Karttunen, Veikko Pekka Hirvonen, Niilo Kuusela, Kari Kinnunen, Aune Laakkonen, Tuulikki Rönkkö, Veikko Sallinen.

Ilkka Simanainen

marraskuu 1912,

viimeistely helmikuussa 2017